

DE SOCIALE VERKIEZINGEN: DIE HEEL ANDERE STEMBUSGANG

HERMAN FONCK

Van 8 tot 21 mei 2000 waren er sociale verkiezingen. Vier maand later zijn er nog altijd geen officiële einduitslagen. Die worden aangekondigd tegen 16 oktober, ruim vijf maand na de start van de verkiezingsperiode. Het ziet er niet naar uit dat ook die officiële resultaten onbetwist zullen zijn. Volgens de voorlopige cijfers gaat het Algemeen Christelijk Vakverbond (ACV) vooruit in stemmen, maar verliest het in zetels. Het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV) verliest stemmen, maar wint in zetels. In heel wat ondernemingen wordt er niet gestemd, maar zijn er toch verkozenen. Welkom in de wondere wereld van de sociale verkiezingen.

WEGWIJS IN DE SOCIALE VERKIEZINGEN

In alle ondernemingen met meer dan vijftig werknemers vinden verkiezingen plaats voor een comité voor preventie en bescherming op het werk; in bedrijven met meer dan honderd personeelsleden wordt ook een ondernemingsraad verkozen.

Op die algemene regel zijn er tal van uitzonderingen. De overheidssector doet niet mee: na de eerste keer in 1958 hield men het daar meteen voor bekeken. De toenmalige sterke politisering binnen het openbaar ambt, vooral op plaatselijk vlak, was niet erg bevorderlijk gebleken voor vrije verkiezingen. Sindsdien houdt de overheid het bij een eigen syndicaal statuut. Daarbij duiden de drie vakbonden (ACV, ABVV, ACLVB), al dan niet na interne verkiezingen, hun vertegenwoordigers aan voor het lokaal overleg. Ook de bouwsector doet *en bloc* niet mee: voor een stuk om praktische bezwaren, maar vooral omdat men de voorkeur geeft aan een eigen sectorale regeling. Daarbij nemen de vakbondsafgevaardigden, die al dan niet na interne verkiezingen aangeduid werden, de rol over van comité en ondernemingsraad. In het Vlaamse vrije onderwijs kiezen werkgevers en vakbond voor lokale onderhandelingscomités in plaats van ondernemingsraden. Soms besliste de basis er anders over en kwam er tóch een ondernemingsraad.

Met lede ogen zien we ook hoe in een reeks andere ondernemingen akkoorden afgesloten worden om geen verkiezingen te organiseren. Daarbij spreken werkgever en vakbonden vaak onderling af hoe de mandaten in ondernemingsraad en comité zullen verdeeld worden. Soms zijn daar zinnige argumenten voor, zoals bij Fortis waar men vreesde dat het moeizaam sociaal overleg over de prille fusieperikelen tussen ASLK (zonder

traditie van sociale verkiezingen) en Generale Bank (met traditie desbetreffend) zou verstoord worden door een verkiezingsmatch tussen getrainde spelers (Generale Bank) en groentjes (ASLK). Men wou het daar liefst een keertje overslaan. Elders ontbreken dergelijke argumenten, maar weten werkgevers het met de vakbondsafgevaardigden toch op een akkoordje te gooien om die hele stembusslag over te slaan. De werkgever is verlost van een lange procedure, de vertegenwoordigers zijn meteen zeker van hun zitje. Niet democratisch, maar als niemand in dat soort ondernemingen kandidaten indient, wordt de hele procedure perfect wettelijk stopgezet bij gebrek aan kandidaten. Klaar is kees.

COMPLEXER DAN GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

Bij de politieke verkiezingen heeft de overheid zelf het hele verloop van de procedure in handen; bij de sociale verkiezingen wordt het grotendeels aan de sociale partners overgelaten om alles te organiseren. Sociale verkiezingen zijn nochtans veel complexer dan, pakweg, gemeenteraadsverkiezingen. Om te beginnen zijn er veel meer ondernemingen (6.510) dan gemeenten (589) waar er verkiezingen plaatshebben. De grenzen van de gemeenten liggen sinds jaar en dag vast, de kiesomschrijvingen van bedrijven zijn heel beweeglijk. Op vijf jaar tijd komen er heel wat ondernemingen bij, of worden er gesloten. Andere herstructureren, doeken filialen op, beginnen nieuwe vestigingen of fuseren met andere firma's. Tewerkstellingscijfers dansen op en neer. De verkiezingsprocedure moet dan ook starten met het ontrafelen van deze wirwar: in welke bedrijfseenheden moeten er verkiezingen plaatsvinden, welke krijgen een apart comité of ondernemingsraad, in welke moet er best samen gestemd worden voor een overkoepelend comité of ondernemingsraad, wie moet er op de kiezerslijst, hoeveel mandaten zijn er voor arbeiders, bedienden, of kaderleden, wanneer wordt er gestemd...?

Al deze procedurestappen zijn in hoge mate doe-het-zelf-werk voor werkgevers en vakbonden: de overheid beperkt zich tot een zeer passieve rol. De werkgevers staan in voor alle praktische aspecten van de verkiezingen, de vakbonden zorgen voor de noodzakelijke vorming van hun militanten die moeten toezien op het correct verloop van de hele procedure. In heel wat nieuwe ondernemingen kan men niet terugvallen op enige ervaring: zowel langs werkgevers- als langs werknemerskant moet men heel onwennig zijn weg zoeken in het kluwen van te zetten stappen.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat er zoveel fouten gemaakt worden bij het invullen van de officiële formulieren. Meteen een belangrijke reden voor het zo lang aanslepen van het inzamelen en controleren van de resultaten door de overheid.

Die procedurestappen zijn leuk speelgoed voor werkgevers en advocatenkantoren die truckjes zoeken om het zonder werknemersvertegenwoordigers te blijven rooien. Dat soort ontwijkingsmanoeuvres is dagelijkse kost: ondernemingen worden opgesplitst in allerlei juridisch aparte vennootschapjes die elk onder de drempel van vijf-

Voor het ACV betekenen sociale verkiezingen een krachtige vloedgolf van vernieuwing, verjonging en vervrouwelijking van de militantengroep.

tig werknemers blijven. Of er worden interims ingehuurd om toch maar niet boven die drempel uit te komen. De wetgeving laat het goeddeels over aan akkoorden tussen werkgevers en vakbonden om uit te maken hoe die grenzen van een onderneming precies afgebakend worden. Lukt dat niet, dan kan men een beroep doen op de arbeidsrechtbanken om de knoop door te hakken. Elke keer weer zijn er heel wat geschillen die de arbeidsrechtbanken met spoedprocedures moeten oplossen.

De hele procedure zit ook vol met juridische valkuilen, waarmee advocatenkantoren hun goedbelegde boterhammen weten te verdienen. Zo wist men op het einde van de verkiezingsperiode een vonnis uit te lokken waarbij de rechter oordeelde dat alle briefwisseling rond het indienen van kandidatenlijsten in een onderneming hoogstpersoonlijk door de nationale voorzitters van de vakbonden diende ondertekend. Hij annuleerde prompt een ABVV-kandidatenlijst omdat diens nationale voorzitter niet persoonlijk de aanvraag ingediend had. Dat dit ondoenbaar is voor 6.510 comitéverkiezingen en voor 3.174 ondernemingsraden was voor de rechter geen punt. In zijn vonnis argumenteerde hij dat de koning toch ook persoonlijk alle koninklijke besluiten ondertekent. In afwachting van hogere en betere rechtspraak moest veiligheidshalve op deze nieuwe werkmethode overgeschakeld worden. De nationale voorzitters kregen honderden brieven te ondertekenen.

Zowel in stemmen als in zetels is het ACV ook in Wallonië de grootste bond. Ook al blijkt dit niet meteen uit de traditionele beeldvorming in de media.

MEER ONDERNEMINGEN DAN IN 1995

Bij de editie 2000 steeg opnieuw het aantal ondernemingen met sociale verkiezingen: in 6.510 bedrijven diende een comité verkozen, in 3.174 ook een ondernemingsraad. Vooral voor de comités was dat een forse stijging: in 1995 waren er nog maar 5.376 bij betrokken. In die 6.510 ondernemingen zijn 1,4 miljoen mensen aan de slag.

Terloops, het overige miljoen werknemers in privé-ondernemingen met minder dan vijftig mensen in dienst moet het stellen zonder verkozen vertegenwoordigers. Zij hebben geen recht op een gestructureerd overleg met hun werkgever. Ze hebben geen recht op informatie over de economische en financiële resultaten van hun onderneming, over de vrucht van hun eigen arbeid. Die minimale burgerrechten eindigen er nog aan de fabriekspoort. België loopt daarmee sterk achter op de rest van het Europese peloton: in Duitsland is er al een *Betriebsrat* met werknemersvertegenwoordigers mogelijk vanaf vijf werknemers, in Spanje eveneens vanaf vijf, elders vanaf vijftien of dertig.

Omdat het deze regering zagezegd menens is met meer werknemersbetrokkenheid, krijgen de KMO-werknemers hier binnenkort misschien wel winstaandelen in een aangepaste fiscale geschenkverpakking. Doch om te weten of hun onderneming al of niet winst maakt, daarvoor moeten ze de krant maar lezen. Of bij de Nationale Bank de jaarrekening en balans opvragen. De participatie hoeft blijkbaar niet zover

te gaan dat KMO-werknemers ook informatierechten zouden krijgen over hun bedrijf. Een winstaandeel moet volstaan. Maar dit terzijde.

KANDIDATEN EN LIJSTEN

Een ander belangrijk verschil met gemeenteraadsverkiezingen is dat het bij de sociale verkiezingen om veel meer kandidaten gaat. Bij de vorige gemeenteraadsverkiezingen waren er 12.867 mandaten te verdelen; bij de sociale verkiezingen van 2000 ging het volgens de voorlopige cijfers om 30.802 mandaten voor het comité en om 21.880 mandaten voor de ondernemingsraad. Voor die in totaal 52.682 mandaten wist het ACV 59.684 kandidaten in te dienen op zijn lijsten, het ABVV vond 46.765 kandidaten, de ACLVB was goed voor 14.537 kandidaten.

Daarmee brengt het ACV op zijn eentje meer kandidaten op zijn lijsten bijeen dan alle klassieke politieke partijen samen (PS + SP + CVP + PSC + VLD + PRL + Agalev + Ecolo) dat doen bij de gemeenteraadsverkiezingen. Het zegt ook aardig wat over de grote mobilisatiekracht van de vakbonden, die vaak als 'oude' sociale bewegingen afgedaan worden. Vergeleken met het aantal militanten waarop de 'nieuwe' sociale bewegingen drijven, lijken de vakbonden nog niet meteen rijp om bijgezet te worden in de fossielenafdeling van het museum van sociale bewegingen.

Voor het ACV betekenen die sociale verkiezingen meteen ook een krachtige vloedgolf van vernieuwing, verjonging en vervrouwelijking van de militantengroep. Ruim één op drie verkozenen ruimt bij de sociale verkiezingen baan voor nieuwkomers. Een verloop dat niet alleen te maken heeft met wisselingen in de kandidatenlijsten, maar ook met verandering van werkgever, pensionering, verschuiving van arbeider naar bediende of van bediende naar kaderlid.

Al dat nieuw bloed binnen de vakbeweging stelt ook zijn eisen en verwachtingen inzake vorming rond de verwachtingen, taken en opdrachten van militanten. De vormingsdiensten beginnen meteen aan een nieuwe cyclus van vier jaar basisvorming ten behoeve van nieuw verkozenen. Binnen het ACV krijgen zij in regel een vorming aangeboden van vijf à zes dagen per jaar, zowel mandaatgerichte (bevoegdheden van ondernemingsraad en comité) als meer algemene en maatschappelijke vorming.

PROBLEMEN MET BESCHERMING VAN KANDIDATEN

Het vinden van al die kandidaten is lang geen eenvoudige klus. Zich syndicaal inzetten is in vele ondernemingen niet vanzelfsprekend en vergt van de kandidaten nogal wat moed. Dat geldt vooral dáár waar voor het eerst sociale verkiezingen plaatsvinden of in bedrijven met een negatief sociaal klimaat. Een vakbondsengagement betekent er meestal een streep door de verdere promotiekansen. Nog andere werkgevers proberen met regelrechte intimidatie of sancties potentiële kandidaten af te schrikken.

Ook nu weer gebeurde dit meermaals. De laatste maanden voor de verkiezingsperiode is de schadevergoeding die bij afdanking van verkozenen dient betaald het laagst. De wetgeving voorziet immers bij onrechtmatige afdanking in de doorbetaling

van het loon tot het einde van het mandaat. Begin januari was dan ook de goedkoopste periode om vakbondsdelegees te ontslaan. Het is geen toeval dat er precies één enkele tientallen gevallen waren van af-dankingen van verkozenen.

Sociale verkiezingen zijn veel complexer dan gemeenteraadsverkiezingen.

Die vrees voor represailles bemoeilijkt het rekruteren van kandidaten, vooral in nieuwe ondernemingen waar voor het eerst sociale verkiezingen plaatshebben. Niet zelden zijn daar ook werkgevers te vinden die vrezen dat het binnenhalen van de vakbond het begin van het einde is. Om kandidaten te beschermen, wordt daar pas begonnen met rekruteren ná het begin van de wettelijke beschermingsperiode van kandidaten. Die begint nauwelijks twee maand voor de uiterste datum om kandidatenlijsten in te dienen. Daardoor rest er knap weinig tijd om in al die ondernemingen het syndicaal werk uit de grond te stampen. Vaak zit de schrik er bij potentiële kandidaten goed in. Op de ACV-kandidatenlijn liepen talrijke telefoontjes binnen van geïnteresseerden met bezorgde vragen over procedure en beschermingsregeling. Het zijn mensen die zich wel voor hun collega's willen engageren, maar er hun job of nakend brugpensioen niet willen bij inschieten.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat in een te groot aantal ondernemingen niet tijdig de nodige kandidaten gevonden worden. Ook nu weer waren er 577 bedrijven waar de comitéverkiezingen afgelast werden omdat geen van de vakbonden er kandidaten indiende. Ook komt het erg vaak voor dat slechts één vakbond voor een bepaalde groep (jongeren, arbeiders, bedienden of kaderleden) kandidaten indient. Als er dan slechts evenveel kandidaten als te begeven mandaten zijn, zijn betrokkenen bij gebrek aan tegenkandidaten automatisch verkozen. De verkiezingsprocedure wordt dan stopgezet, er wordt niet gestemd. Meer dan de andere is het ACV als enige bond aanwezig in ondernemingen. Het behaalde op die wijze een drieduizendtal comitézetels zonder stemming.

VERWARRING OVER EERSTE OFFICIELE RESULTATEN

Eind mei was er in de pers aardig wat verwarring over de correcte resultaten van de sociale verkiezingen. De cijfers die elk van de bonden publiceerden, spraken elkaar tegen. De verwarring werd er niet kleiner op toen minister van Arbeid en Tewerkstelling, Onkelinx, aan de pers de eerste versie vrijgaf van de officiële resultaten, gebaseerd op 88% van de uitslagen. Aan het persdossier voegde ze ook een nieuwe tabel toe met dagverse cijfergegevens, gebaseerd op 94% van de uitslagen. Die weken op één punt aanzienlijk af van de rest van het persdossier: voor de ondernemingsraden boekte het ABVV een met 2,5% aangedikt stemmenverlies. Het ABVV, dat kennelijk als enige vooraf de beschikking gekregen had over de officiële resultaten, betwistte die meteen op een eigen persconferentie. Verwarring troef.

Achteraf bleek in die ene dagverse tabel inderdaad een rekenfout ten nadele van het ABVV te schuilen. Die werd door het ministerie in stilte hersteld, waardoor het ABVV-verlies aan stemmen voor de ondernemingsraden minder zwaar blijft dan eind mei door de minister aangekondigd. Alle correcties ten spijt veranderde er echter voor het ABVV tot nog toe niets in de basistrend van de opeenvolgende publicaties van

bijgewerkte en gecorrigeerde officiële resultaten. Die cijfers bevestigen steevast een licht verlies voor het ABVV in stemmen, zowel voor comités als voor ondernemingsraden. Het ABVV vecht dit nog steeds aan met perscommuniqués, maar kon tot op heden onvoldoende fouten aantonen in de officiële gegevens om zijn gelijk te staven.

Begin september publiceerde het ministerie de meest recente gegevens, gebaseerd op 98,6% van de resultaten. De eerste gegevensbestanden werden al in juni overgemaakt aan de vakbonden. Volgens traditie krijgen die de kans om aan de hand van officiële bewijsstukken fouten in de officiële gegevens aan te tonen en te laten corrigeren. Zowel het ACV als het ABVV bezorgden het ministerie inmiddels een eerste reeks van correcties.

Tot nog toe beperken de schommelingen in de opeenvolgende versies van de officiële resultaten zich tot nauwelijks 0,5%, de beruchte rekenfout niet te na gesproken. Het ziet er dus niet naar uit dat het correctiewerk nog veel wijzigingen zal opleveren in de officiële cijfers. Volgens planning krijgen de bonden tot september de tijd om terzake correcties te vragen. In de loop van de maand oktober volgt dan de publicatie van de officiële eindcijfers.

TRENDS OP NATIONAAL VLAK

Tabel 1. België, nationale resultaten 1995-2000

Resultaten ondernemingsraad (in percentages): België										
	ABVV		ACV		ACLVB		NCK		Huislijsten	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Stemmen	37,54	36,64	51,68	52,19	8,27	8,97	1,49	1,21	1,02	0,99
Zetels	33,72	34,81	58,56	56,65	4,98	6,20	1,21	1,11	1,52	1,23

Resultaten comité (in percentages)						
	ABVV		ACV		ACLVB	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Stemmen	37,67	37,54	53,28	53,21	9,05	9,25
Zetels	33,73	35,16	61,17	58,84	5,10	6,00

Bron: ministerie Arbeid en Tewerkstelling, toestand 4 september 2000 (98% van de uitslagen)

Globaal genomen blijkt er in de verhoudingen tussen de grote vakbonden weinig te veranderen. De verschuivingen beperken zich tot hooguit 1 à 2%. Nationaal bekeken blijft het ACV veruit de grootste vakbond met 52,19% van de stemmen bij de ondernemingsraden en 56,65% van de zetels. Bij de comités liggen de verhoudingen in dezelfde lijn, maar vallen ze wat gunstiger uit voor het ACV: 58,84% van de zetels en 53,21% van de stemmen.

Het ABVV boekt bij de ondernemingsraden 36,64% van de stemmen en haalt daarmee 34,81% van de zetels. Ook hier liggen bij de comités de resultaten in dezelfde lijn. Het ACLVB haalt niet het door zichzelf vooropgesteld doel van 10% van de stemmen en komt bij ondernemingsraden en comités uit op respectievelijk 8,97% en 9,25%. In zetels uitgedrukt moet het het stellen met 6,2% van de zetels in de ondernemingsraden en 6% van de comités.

De globale scores van de bonden verbergen uiteenlopende en typerende deelcijfers voor de verschillende kiescolleges: jongeren, arbeiders, bedienden en kaders. Op nationaal niveau is het ACV-overwicht sterker bij de bedienden, bij de kaders en bij de jongerenkiescolleges. Zo haalt het ACV bij de bedienden 62% van de ondernemingsraadszetels; het ABVV maar net de 30%. Bij de arbeiders boekt het ABVV zijn beste score met 42% van alle ondernemingsraadszetels. Dat stemt overeen met het klassieke profiel van beide bonden: het ABVV is doorgaans meer populair bij laaggeschoolde arbeiders; het ACV doet het beter bij bedienden, kaders en hogergeschoolden.

Opvallend is de teruggang bij de kaderkiescolleges van de niet-traditionele organisaties van kaderleden. Anders dan bij bedienden en arbeiders is er voor de kaders geen vakbondsmonopolie voor het indienen van kandidatenlijsten. Ook de kadervakbond NCK (Nationale Confederatie van Kaderpersoneel) kan er lijsten indienen en dan zijn er nog de individuele huislijsten van kaderleden. De fenomenen NCK en huislijsten zijn nooit dominant gebleken bij de kaders. Apart bekeken voor de kaderkiescolleges behaalt het ACV 40,5% van alle zetels, het ABVV scoort 21%. De NCK valt met 2,9% terug tot 13,8% van alle kaderzetels, de huislijsten lijden een verlies van 5,1% en komen uit op 15,9%. Hekkensluiter is de ACLVB met 8,3% van alle kaderzetels.

Wie aandachtig toekijkt, merkt dat het ACV globaal genomen een hoger zetelpercentage behaalt dan zijn stemmenpercentage. Bij het ABVV en het ACLVB is dat net omgekeerd. Dergelijk verschil tussen zetel- en stemmenverhouding blijkt ook uit de evolutie tussen 1995 en 2000. Het ACV boekt een stemmenwinst voor ondernemingsraden en een status quo bij de comités, maar komt telkens uit op ongeveer 2% zetelverlies. Bij het ABVV loopt het precies andersom. Het verliest stemmen zowel bij ondernemingsraden als bij comités, maar gaat toch lichtjes vooruit in zetels.

De oorzaak van deze ogenschijnlijke paradox is meervoudig. Om te beginnen is het aantal te begeven zetels niet evenredig met het aantal stemmen. In een onderneming met 51 werknemers zijn er 4 zetels te begeven voor het comité. In een tien maal groter bedrijf met 510 werknemers zijn er niet 40, maar slechts 8 zetels te begeven. Een zetel in een grotere onderneming kost dus veel meer stemmen dan in een kleine. Bij deze verkiezingen was er een forse toename van kleine ondernemingen. De gegevens duiden erop dat het ACV zijn stemmenwinst boekte in grotere bedrijven. Die vertaalt zich echter niet in een evenredige aangroei van het aantal zetels. De prestaties in kleinere ondernemingen waren voor het ACV blijkbaar minder goed, zodat er globaal toch tegen een licht zetelverlies aangekeken wordt.

Nationaal bekeken blijft het ACV veruit de grootste vakbond.

Een tweede verklaring is te vinden bij het aantal zetels dat bekomen wordt zonder stemming. Dit omdat een vakbond in sommige ondernemingen als enige kandidatenlijsten indient en deze mensen bij gebrek aan tegenkandidaten automatisch verkozen worden. De eerste gegevens wijzen erop dat dit traditionele voordeel van het ACV afbrokkelde. Beide andere bonden wisten hun aantal zonder stemming bekomen zetels aanzienlijk op te voeren.

CIJFERS OP REGIONAAL VLAK

Wallonië

Tabel 2. Wallonië, resultaten 1995-2000

Resultaten ondernemingsraad										
	ABVV		ACV		ACLVB		NCK		Huislijsten	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Stemmen	48,05	45,30	45,01	47,80	4,25	4,73	1,39	1,34	1,31	0,83
Zetels	44,00	43,15	50,18	51,16	2,94	3,35	1,40	1,20	1,47	1,14

Resultaten comité						
	ABVV		ACV		ACLVB	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Stemmen	46,72	46,82	48,30	48,32	4,98	4,85
Zetels	43,96	44,56	53,18	51,95	2,86	3,50

Bron: ministerie Arbeid en Tewerkstelling, toestand 4 september 2000 (98% van de uitslagen)

In het zuiden van het land zette het ACV net als in 1995 zijn beste resultaten neer. Stemmenwinst voor ondernemingsraad en comité, zetelwinst voor ondernemingsraad, maar toch een licht verlies in zetels voor het comité. Het ABVV leed er verlies in stemmen en zetels voor de ondernemingsraden, en boekte lichte winst bij de comités.

Een hardnekkig misverstand wil dat het ACV de sterkste bond is in Vlaanderen, en dat het ABVV dat is in Wallonië. De officiële cijfers spreken die mythe over Wallonië al sinds de verkiezingen van 1991 tegen. Zowel in stemmen als in zetels, zowel voor comité als voor ondernemingsraad, is het ACV er onmiskenbaar de grootste. Ook al blijkt dat niet meteen uit de traditionele beeldvorming in de media. De socialistische FGTB heeft er nu eenmaal een broertje aan dood om in 'haar Wallonië' als minderheidsbond voorgesteld te worden. In perscommentaren worden dan ook allerlei verzochte argumenten aangehaald om die minderheidspositie te verbloemen: het hoge ledental in het openbaar ambt, de resultaten in grote profitondernemingen, de

verkiezingen in het vrij onderwijs terwijl er in het officieel onderwijs géén zijn enzovoort. De opeenvolgende verkiezingsresultaten vreten ook binnen het ABVV langzaam het traditionele overwicht van de Franstalige vleugel aan. Een reden te meer voor krampachtige reacties.

De ACLVB blijft in Wallonië wel erg ver verwijderd van de zo begeerde 10%. Zowel voor ondernemingsraden als voor comités moet zij het stellen met nauwelijks 3,5% van de zetels. Een doorbraak zat er ook deze keer voor de liberale bond niet in, op regionaal vlak blijft hij er onbetekenend.

Vlaanderen

Tabel 3. Vlaams Gewest, resultaten 1995-2000

Resultaten ondernemingsraad										
	ABVV		ACV		ACVLVB		NCK		Huislijsten	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Stemmen	32,02	32,45	57,99	56,90	8,59	9,25	0,85	0,67	0,54	0,73
Zetels	26,97	29,59	66,22	62,41	5,03	6,45	0,74	0,61	1,03	0,94

Resultaten comité						
	ABVV		ACV		ACVLVB	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Stemmen	32,66	32,83	58,05	57,55	9,29	9,62
Zetels	26,84	29,15	67,92	64,86	5,25	5,99

Bron: ministerie Arbeid en Tewerkstelling, toestand 4 september 2000 (98% van de uitslagen)

In Vlaanderen was het ACV in 1995 nog goed voor meer dan twee derde van alle zetels. Voor de tweede keer op rij boekte het ACV in Vlaanderen een licht verlies. Met 62% van de zetels voor de ondernemingsraden en 64% voor de comités is er niet meteen reden tot paniek, maar vreugdekreten hoeven nu ook weer niet. Behalve dan in de non-profitsector waar de Landelijke Bediendencentrale (LBC) er in slaagde om zijn astronomisch hoge score van 85,7% in de ondernemingsraden en 87% in de comités nog verder op te voeren met respectievelijk 0,9% en 0,2%, voornamelijk ten koste van de socialistische BBTK (Bond van Bedienden, Technici en Kaders). Het sociologisch plafond van het ACV was er blijkbaar nog steeds niet bereikt.

Elders ging de winst wél duidelijk naar het ABVV dat voor comités en ondernemingsraden net onder de 30% van de zetels blijft hangen. De ACLVB moest zich in Vlaanderen tevreden stellen met 6% van de zetels.

Op zijn eentje brengt het ACV meer kandidaten op zijn lijsten bijeen dan alle klassieke politieke partijen samen dat doen bij de gemeenteraadsverkiezingen.

Dat ondanks alle inspanningen het aantal ondernemingen zonder kandidaten nog toegenomen is en er blijkbaar ook iets minder ACV-kandidaten ingediend werden dan in 1995, wijst erop dat er voor het ACV in Vlaanderen toch nog méér in zat. Volgende keer beter?

Brussel

Tabel 4. Brussels Gewest, resultaten 1995-2000

Resultaten ondernemingsraad										
	ABVV		ACV		ACLVB		NCK		Huislijsten	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Stemmen	39,19	38,36	44,53	44,96	11,55	12,49	2,96	2,40	1,77	1,79
Zetels	40,21	39,46	47,13	46,69	7,36	9,20	2,31	2,45	2,99	2,20

Resultaten comité						
	ABVV		ACV		ACLVB	
	1995	2000	1995	2000	1995	2000
Stemmen	40,65	40,28	46,09	46,30	13,26	13,42
Zetels	42,69	42,54	49,22	47,68	8,09	9,78

Bron: ministerie Arbeid en Tewerkstelling, toestand 4 september 2000 (98% van de uitslagen)

De negentien Brusselse gemeenten zijn ook in de sociale verkiezingen een geval apart. Erg veel ondernemingen hebben hun sociale zetel in een van de Brusselse gemeenten, er zijn erg veel zetels voor kaderleden te begeven, het aantal tewerkgestelde arbeiders loopt er sterk terug. Het ABVV boekte er verlies, zowel in stemmen als in zetels, zowel voor comité als voor ondernemingsraad.

In het Brussel van de negentien scoort het ACV zwakker dan in Wallonië en Vlaanderen. Toch is ook in Brussel het ACV de grootste bond. Anders dan in 1995 was er hier deze keer geen zetelwinst voor het ACV. Het bleef bij een lichte stemmenwinst, maar een gering zetelverlies voor comité en ondernemingsraad. De ACLVB haalt bij het Brussels kiezerspubliek traditioneel zijn beste scores: ruim 12% van de stemmen bij de ondernemingsraad bleek echter niet genoeg om de 10% drempel in zetels te overschrijden; bij de comités lukte dat al evenmin. Ook de NCK en de huislijsten halen in Brussel hun hoogste absolute scores. Laatstgenoemde waren ook in Brussel op hun *retour* en boetten in aan zetels. De NCK wist zijn zetelaantal in Brussel nog wat op te voeren, zij het onvoldoende om het verlies in Wallonië en Vlaanderen te compenseren.